

Mångfunktionell utemiljö

FÖR LEK, LÄRANDE & STÄRKTA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Barn vill kunna klättra, springa, gömma sig, bygga kojor och leka rollekar. De vill plocka bär och utforska växt- och djurliv. Samtidigt behöver vi göra våra stadsmiljöer hälsosammare och hållbara. Genom mångfunktionalitet kan vi fixa mycket på en gång.

Buskage ger barnen skydd mot UV-strålar och vindar, ger vitaminrika bär, byggmaterial till kojor och dekorationsmaterial till sandkakor. Det gynnar småkryp som barnen kan utforska. Ett rikare djurliv och ökad biologisk mångfald! Buskaget binder in koldioxid i stammar, grenar och rötter och minskar klimatförändringarna, om än i liten skala.

Mångfunktionella utomhusmiljöer främjar barnens hälsa och lärande och stimulerar deras nyfikenhet.

Mångfunktionell utemiljö

ODLING

Odling tillsammans med barn fyller flera funktioner. Odling av ettåriga växter är spännande eftersom barnen får följa processen från frö till frö. Att odla ätbara växter ökar barnens lust att äta grönsaker. Att odla fleråriga ätliga växter har fördelar. Det är inte nödvändigt att så eller plantera varje år, vilket sparar tid och arbete. Skördesäsongen blir längre eftersom vissa växters ätbara skott kommer tidigt på våren. Andra växter ger ätbar frukt, bär eller rotknölar på hösten. De fleråriga växterna är mindre känsliga för uttorkning och lagrar dessutom kol i marken. Gräslök, smultron, citronmeliss, vinbär, taggfria hallon och frukträd är populära. Samodla gärna.

ÅTERHÄMTNING

Små dungan av frukträd, bärbuskar och andra ätliga växter kallas mini-skogsträdgårdar. De kan ge idealiska förutsättningar för vila och återhämtning. Vissa barn har större behov än andra av att få dra sig tillbaka, vila, drömma eller observera i lugn och ro. Mini-skogsträdgården erbjuder skydd och lagom avskärmning från larmande lek. Att sitta en stund i dungen och tugga på ett gräslöksstrå, följa vinbärens mognad, eller bara vila, kan ibland vara det som behövs för att dagen ska bli harmonisk. En väl komponerad jordstruktur, gärna med grus och biokol, tål barnens närgångna tramp och skyddar växtlighetens rotsystem från att förstöras.

UV-SKYDD

En annan fördel med träd och buskage är att de är effektiva som solskydd. Lövverken skyddar barnens känsliga hud mot skadlig UV-strålning men släpper igenom den i lagom doser. Bambu och pil växer snabbt och kan komplettera bärbuskar och frukträd. Barnen rör sig ofta ut och in mellan skugga och sol när de använder vegetationen som gömställen och för klättring. Pergolan är ett annat alternativ för solskydd. Den kan kombineras med växtlighet och ge ätbara blad och frukter och främja biologisk mångfald.

FÖR LEK, LÄRANDE & STÄRKTA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Mångfunktionell utemiljö

BIOLOGISK MÅNGFALD

Biologisk mångfald i närmiljön kan ge rika upplevelser och verkar också vara positivt för hälsan. Barnen får uppleva att de kan bidra till hållbarhet i praktiken när de är med och planterar fjärilsrestauranger, sätter upp fågelholkar och insektshotell. Barnen kan utforska och lära om ekologiska samband, som att pollinering och fruktsättning ökar när insekterna får det bättre. Att som barn få vara med och främja den biologiska mångfalden i närmiljö är inte bara intressant och roligt. Det stimulerar också till vänlighet och omsorg om det levande.

RÖRELSE

Klättra, springa, rulla, åla och hoppa är hälsosamt för barnen och stimulerar grovmotorik och kondition. Barn gillar att klättra på möjliga och omöjliga ställen. Klätterställningar blir fantasivärldar där rörelse och lek kombineras. Även träd kan användas att klättra i. Att sitta i ett träd är spännande och ger ro. Träd ger samtidigt UV-skydd, renar luften från luftföroreningar, ger svalka och vindskydd och binder in koldioxid. På det viset kan trädet ses som mer mångfunktionellt än klätterställningen. Ta bort hinder för att springa runt byggnader. Ett par bortplockade bräder i ett staket inne på gården kan stimulera barnens rörelse och kondition.

VATTEN

Utforskande lek med vatten är roligt och spännande. Att hushålla med vatten är en viktig förutsättning för hållbarhet. Regnvattnet från taken kan lagras i tunnor med barnsäkra lock och kan användas till lek och odling när det är torrt. Barnen lär om vattnets kretslopp och hållbara lösningar. Årstidsväxlingar skapar hela tiden nya möjligheter till lek och lärande med vatten. När stora delar av asfaltsytorna ersätts med jord, sand- och gräsytor som kan ta hand om nederbörden, minskar risken för översvämningar. Spontant bildas roliga pölar som barnen kan använda när de lagar "chokladpudding". På vintern skapas iskorpor att undersöka.

FÖR LEK, LÄRANDE & STÄRKTA EKOSYSTEMTJÄNSTER

Mångfunktionell utemiljö

FÖR LEK, LÄRANDE OCH STÄRKTA EKOSYSTEMTJÄNSTER

ODLING - ÅTERHÄMTNING - UV-SKYDD - BIOLOGISK MÅNGFALD - RÖRELSE - VATTEN

Ett forskningsprojekt som har utförts
med medel från Formas.

Scanna QR-koden för att hitta mer information.

 JÖNKÖPING UNIVERSITY

Grafisk formgivning och text av Hype. **H.**